

Sanja VULIĆ
Zavod za lingvistička istraživanja HAZU
Ante Kovačića, HR-10000 Zagreb

IZ ČAKAVSKE TVORBE BLAGDANSKIH IMENA

Na temelju analize pučkih blagdanskih imena u sedamdesetak različitih čakavskih mjesnih govora, moguće je odrediti najčešće sufikse pri izvođenju blagdanskih imena te izdvojiti sufiksalsnu tvorbu kao apsolutno najčešći način tvorbe tih imena.

Kad se govori o tvorbi blagdanskih imena općenito, pa tako i u čakavskom narječju, obično se ponajprije ima na umu preobrazba, tj. poimeničenje pridjeva kojih gramatički rod ovisi o pretpostavljenoj imenici, tj. izostavljenom dijelu nekadanje pridjevsko-imeničke sintagme koji je mogao glasiti *dan*, *blagdan*, *svetac*, *svetak*, *kvadar*, *svetkovina*, *doba*, *fešta*, *fiera*, *prošćenje*, *proštenje*, *slavlje*, *svetčevanje*, *vrijeme* i sl. Tako se i čakavska blagdanska imena tipa *Jurjeva*, *Jakovljeva* redovito smatraju poimeničenim pridjevima ženskoga roda, nakon gubitka drugoga dijela dvočlanoga izraza kojemu su pripadali, a taj je imenički dio mogao glasiti *fešta*, *feria*, *fiera*, *svetkovina* i sl. Takav pristup podrazumijeva točno određen korpus imena koji je kao cjelina odavno zaključen jer su sva blagdanska imena tog tipa nastala prije više stoljeća, a nisu se očekivala nova. Međutim, upravo su u drugoj polovici 20. stoljeća nastala neka nova blagdanska imena, i to analogijom prema spomenutim oblicima. Tako npr. Hrvati u čakavskom selu Čunovu u Slovačkoj dan 1. svibnja nazivlju *Južefjeva*, pored *Sviđti Južef Delâč*. Ime *Južefjeva* nastalo je analogijom prema istovjetnomu tradicionalnom imenu blagdana sv. Josipa što se slavi 19. ožujka. Ali, dok bi se za blagdansko ime *Južefjeva* što se odnosi na datum 19. ožujka moglo reći da je odavno nastalo preobrazbom, tj. poimeničenjem odnosnoga pridjeva nakon gubljenja drugoga dijela dvočlanoga izraza *Južefjeva svetkovina*, za ime *Južefjeva* što se odnosi na blagdan sv. Josipa Radnika to se nipošto ne može reći. Naime, blagdan sv. Josipa Radnika spominje se u Crkvi tek od 1955. g. kada ga je uveo papa Pijo XII. Stoga u tom slučaju ne može biti govora o poimeničenju pridjeva nakon

gubljenja imeničkoga dijela sintagme nego o izvođenju blagdanskoga imena sufiksom *-jeva*. Tu je postavku moguće poricati prigovorom kako nije riječ o izvođenju novoga blagdanskog imena nego tek o pûkom preuzimanju već postojećega imena za oznaku nove pojavnosti. Međutim, taj je prigovor moguć samo kada je riječ o homonimnim blagdanskim imenima (kao što je *Juôžeffeva*), ali ne i kada je riječ o potpuno novoj nominaciji kakva je npr. ona u Tkonu na Pašmanu gdje sam 1994. g. od mještana čula kako su bili u Zagrebu za *Stepîncevu*. U tom primjeru nije riječ ni o preuzimanju već postojećega imena, ni o preobrazbi pridjeva u imenicu ženskoga roda već o izvođenju novoga blagdanskog imena *Stepînceva* < *Stepînac* sufiksom *-eva* s promjenom *c – č*. Ime je izvedeno po starom tvorbenom obrascu, ali ne poimeničenjem pridjeva preostalog nakon izostavljanja imeničkoga dijela dvočlane sintagme nego izravno iz prezimena. To se novo blagdansko ime, ali u obliku srednjega roda, počelo rabiti u književnom jeziku prije desetak godina, zajedno s novim imenom *Antićevo*. Ta dva blagdanska imena izvedena sufiksom *-evo* najprije su se pojavila u vjerskom tisku, a zatim su postupno prihvaćena i šire.¹ U čakavskom Tkonu feminini oblik *Stepînceva* u skladu je s ostalim, već postojećim tkonskim blagdanskim imenima toga tipa, npr. *Lovrînceva*, *Jûrjeva* i sl. Ako su, dakle, nova blagdanska imena nastala derivacijom, a ne preobrazbom, onda i već otprije postojećim imenima blagdana valja sa stajališta tvorbe riječi pristupiti na isti način. Upravo tako, na razini književnoga jezika, postupa Stjepan Babić koji blagdansko ime *Tijelovo* smatra izvedenicom sufiksom *-ovo* čije se značenje može izraziti preoblikom 'blagdan Tijela Kristova'.²

Taj je sufiks pri tvorbi blagdanskih imena najčešći, a u čakavskom se narječju gotovo uvijek javlja u obliku ženskoga roda: *-ova*. Njegova čestotnost nije u svim čakavskim dijalektima podjednaka. Znatno je češći u govorima srednjočakavskoga i jugozapadnog istarskog dijalekta nego u govorima sjevernočakavskog i južnočakavskog dijalekta. Također se može susresti u čakavsko-kajkavskim govorima dugoreškoga kraja te u tronarječnim govorima grada Ogulina i obližnjih sela, npr.

Antuônova (Fr, DP, VB, Šu, Ge, Fi, Mj, U, Ź), *Bärtolova* (Fi, Ź), *Dometruôva* (Fi), *Dûhova* (Og), *Frâncîškova* (Gr), *Glâvosikova* (Rkd 31),³ *Ivânova* (U), *Jantônova* (Rkd 42), *Jôsipova* (Gr), *Josîpova* (Ošt), *Jurova* (SV, Du, Ga, Nj, Om, Do), *Kristôforova* (Banj), *Mârkova* (Vi, Tk, Ce, Gr, Fr, DP, L, MB, Šu, Mj, Ka, Kl, Ci, BS, HJ, Č), *Mârkova* (VI, Paz, Ošt, I, Pi, Fr, L, U, Ot, NS), *Mârkova*

¹ Vidi: Sanja Vulić: *Stepinčevo i Antićevo*, *Jezik* 40/5, Zagreb 1993, str. 156–157.

² Vidi: Stjepan Babić: *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb 1986, str. 271.

³ Kratica Rkd odnosi se na *Rječnik čakavsko-kajkavskih govora karlovačko-dugoreškog kraja* (Karlovac 1993) Marinka Perušića, a brojka poslije kratice označuje stranicu u knjizi.

(Ošlj), *Osipova* (Banj, SV, Du, Ga, Nj, Om, Do), *Pāvlova* (Tk), *Pāvlova* (Se, VI), *Pētrova* (Og), *Pētrova* (Ošt, I), *Pētrova* (DV)⁴, *Petrōva* (RV⁵ 152, Tk, Ošlj, RS⁶ 246, Se, VI, Banj, Ce, Paz, Vo⁷ 113, Gr), *Petrōva* (SV, Du, Ga, Do, Nj), *Petruōva* (Fr, Fi, R, Paj, NS), *Petruōva* (L, VB, Šu, Mj, Baj, Ot, Ci, BS, HJ), *Rōkova* (SV, Du, Vo 113, Gr, Ošt, Og), *Salvēštrova* (Ce), *Silvēstrova* (Banj, Tk), *Silvištrova* (Kl), *Tēlova* (Do, Ga, Nj, Gr, Or⁸ 376, Og, I), *Tiēlova* (Ošt, Mu, DP, MB, VB, Šu, Ge, Mj, Pl, Pr, Ž, Paj, R, Ot, Co, Kl, Ci, Tr, Pan, NS, BS, HJ, Č), *Valentīnova* (Ošt), *Vidova* (Tk, SV, Du, Om, Do, Ga, Nj, Kr, Br⁹ 40, Ošt, I, Pi), *Vidova* (Og) itd.

U govoru Novoga Sela u Slovačkoj blagdanska imena toga tipa izvedena su množinskim oblikom ženskoga roda. Taj je poimeničeni odnosni pridjev najvjerojatnije elipsa dvočlanoga izraza čiji je drugi dio bila imenica, što upućuje na višednevno (ili barem dvodnevno) slavljenje tih blagdana, npr. *Mārkove*, *Petruōve*, *Tieluōve*. Posebna je iznimka blagdansko ime *Mārkovo* u srednjem rodu, i to u čakavskom govoru otoka Sestrunj. Inače se u tom govoru blagdanska imena toga tipa ostvaruju u obliku ženskoga roda, kao i drugdje u čakavštini.¹⁰ Kako je, međutim, Sestrunj u posljednje vrijeme pod jakim utjecajem štokavštine, valja pretpostaviti inonarječni utjecaj koji je, usput rečeno, već ostavio traga i na sestrunjskoj akcentuaciji.

Samo je jedna potvrda za oblik muškoga roda i to iz govora Hrvatskoga Groba u Slovačkoj. To je čakavski govor s ponešto kajkavskih elemenata u kojem se rabi blagdansko ime *Duhōv* kao elipsa dvočlanoga izraza *Duhov svetak*, a može se izraziti preoblikom 'svetak Duha Svetoga'.

Imena s osnovom na nepčanik najčešće se izvode sufiksom *-eva*, npr. *Jūrjeva* (Fr, Mj, DV, Vi, Tk, Ošlj, VI, Ošt, I, Og, Rkd 44), *Jūrjeva* (RV 82, Or 260, Gr). U govoru Novoga Sela u Slovačkoj taj se sufiks opet javlja u množinskom obliku: *Jurjiēve*.

Blagdansko ime *Križeva* može u čakavskom narječju biti i tvorbena motivirano i nemotivirano, zavisno o tom na koji se blagdan odnosi. Ukoliko se odnosi na

⁴ Akcent / / u govorima Drvenika Velog i Vinišća nije istovjetan kratkouzlaznom akcentu u književnom jeziku jer se brže od njega izgovara, ali iz praktičnih razloga ovdje se bilježi isti znak.

⁵ Kratica RV odnosi se na *Rječnik govora otoka Vrgade*, II dio (Zagreb 1973) Blaža Jurišića.

⁶ Kratica RS odnosi se na *Rječnik govora mjesta Sali* (Zadar 1993) Ankice Piasevoli.

⁷ Kratica Vo odnosi se na mjesto Vodice u Istri čija je blagdanska imena zabilježio Josip Ribarić u svom radu *Razmjestaž južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri*, *Srpski dijalektološki zbornik* 9, Beograd 1940, str. 1–207.

⁸ Kratica Or odnosi se na mjesto Orlec na Cresu čija je blagdanska imena zabilježio Hubrecht Peter Houtzagers u radu *The Čakavian Dialect of Orlec on the Island of Cres*, *Studies in Slavic and General Linguistics* 5, Amsterdam 1985, 415. str.

⁹ Kratica Br odnosi se na Brinje čija su blagdanska imena zabilježili B. Finka i S. Pavešić u raspravi *Rad na proučavanju čakavskoga govora u Brinju i okolici*, *Rasprave Instituta za jezik JAZU* 1, Zagreb 1968, str. 5–44.

¹⁰ Zanimljivo je da i najstariji stanovnici Sestrunja rabe samo oblik *Markovo*.

blagdan Uzvišenja sv. Križa tvorbeno je motivirano jer se može izraziti upravo takvom preoblikom. U tom se značenju to ime rabi u više govora, npr. *Križeva* (Fr), odnosno *Križičeva* (Paj, R, Ot). Međutim, ukoliko se to ime odnosi na blagdan Spasova, sa stajališta današnjih čakavskih govora više nije motivirano jer je izgubljena tvorbeni veza, što se također može susresti u više govora, npr. *Križeva* (Se, I), *Križeva* (Og, Rkd 53, Ci).

S osnovama na *-j* samo iznimno dolazi sufiks *-ova*, npr. *Jurjova* (Vo 113). Imena s osnovama na *-c* tvore se sufiksom *-eva*, uz zamjenu *c – č*, npr. *Lovrinčeva* (Tk). Imena s osnovama na *-r* također se najčešće izvode sufiksom *-eva*, npr. *Gregurčeva* (Kr), *Lužarčeva* (SPŠ). Ime *Lužareva* valja u čakavskom narječju smatrati tvorbeno motiviranim jer je *lužâr* u nekim govorima sjevernočakavskog dijalekta naziv za kunicu, pa se može izraziti preoblikom 'Majka Božja od Lužara'. Rjeđe s osnovama na *-r* dolazi sufiks *-ova*, npr. *Jurova* (SV, Du, Do, Om, Ga, Nj).

Imena s osnovama na *-v* i *-f* najčešće se izvode sufiksima *-jeva* i *-ljeva*, npr. *Jakovjeva* (SV, Kr, Pi), *Jakovljeva* (Du), *Jâkovljeva* (DV, Banj, I), *Jakôvljeva* (Ošt), *Jâkovljeva* (Ci), *Jâkovljeva* (Ošlj), *Juôžefljeva* (Ot, Ci). Rjeđe uz tu posljednju osnovu dolaze sufiksi *-eva* i *-ova*, npr. *Juôžefeva* (Pr), *Juôžefova* (Pi, L).

Sufiks *-in* u čakavskom narječju također dolazi u obliku ženskoga roda, tj. *-ina*. Tim se sufiksom izvode blagdanska imena iz svetačkih imena što završavaju na *-a*. Sufiks se, naravno, veže na osnovu nakon izostavljanja tog nastavka *-a*, npr. *Ānina* (Banj), *Iljina* (Banj), *Mandalēnina* (Vo 113), *Matijina* (Banj), *Mikūlina* (Pan). U većini se gradišćanskohrvatskih govora srednjoločakavskoga dijalekta taj sufiks ostvaruje u množinskom obliku što upućuje na najmanje dvodnevno slavljenje blagdana, npr. *Ānine* (DP, MB, VB, Šu, Ge, Fi, Ot). Sufiksom *-ina* također se izvode blagdanska imena iz svetačkih imena što završavaju na *-e*, npr. *Jândrina* < *Jândre* (Ot).

Drugotnom sufiksacijom izvedeno je blagdansko ime *Mârkovjeva* (Ge), odnosno *Mârkovjeva* (Baj).

U govorima srednjoločakavskoga i jugozapadnog istarskog dijalekta te znatno rjeđe južnočakavskog, vrlo su česta blagdanska imena izvedena sufiksom *-ja*, npr. *Antonja* (No¹¹ 128, Kr, Br 22, I), *Antônja* (Do, Ga, Nj), *Bârtulja* (Tk), *D'ivânja*¹² (Baj, Fr, Ž), *Ivanja*¹³ (No 132, Do, Om, Kr), *Īvanja* (I), *Ivânja* (Ošlj,

¹¹ Kratica No odnosi se na mjesto Novalju na Pagu čija je blagdanska imena zabilježio Božidar Širola u radu Novalja na Pagu, *Zbornik za narodni život i običaje* 31, sv. 2, Zagreb 1938.

¹² Ime *D'ivanja* se odnosi na blagdan sv. Ivana. Naime, bajngropski, frakanavski i židanski govor karakterizira promjena *j > d'* na početku riječi, npr. *jabuka > d'abuka*. Kako se ime *Ivan* također ostvaruje s protetskim *j*, tj. *Ivan > Jivan*, u tim govorima slijedi promjena *Jivan > D'ivan*.

¹³ Neakcentuirana su samo ona blagdanska imena o kojima sam podatke dobila bez informacije o akcentu.

RS 115, Se, VI, Banj, Ce, Gr, Br 26, Fi), *Ivānja* (Pi), *Ivānja* (Tk, MB, VB, Ge, R, BS, HJ, Č), *Jelēnja* (Vo 113), *Jivānja* (Ošt, Rkd 43), *Jivānja* (Vo 154), *Jivānja* (SV, Du, Nj, Ga, Mj), *Katarīnja* (Pi), *Martīnja* (Tk, Ošlj, VI, Banj, Do, Nj, Om, Ga, SV, Du, Ce, Pi, Fr, DP, VB, Ge, Fi, Baj, Paj, BS), *Martīnja* (Vo 113), *Mārtīnja* (Gr), *Merūnja* (L, Pr, Ž), *Mrtīnja* (Mj), *Stepānja* (Or 358), *Stīpanja* (Tk, Ošlj, Banj, Ce, Vo 113, Gr, Ošt), *Stipānja* (Se, VI), *Stīpanja* (Og), *Stipānja* (SV, Du, Do, Om, Ga, Nj, Šo, Kr), *Štefanja* (L, Mj, Fi, Pl, U), *Štefanja* (Baj), *Štiēfanja* (VB, Šu, Ot, Co, Kl, HJ, Č), *Štiēfanja* (Paj, R, Ci) itd. U radu *Cresko-lošinj-ska Sutvija i u vezi s njom*, Petar Šimunović objašnjava da su to »stare pridjevske tvorbe sufiksom -j, koji je na golemom čakavskom prostoru nestajao već u 14. stoljeću«¹⁴. Kako je riječ o posvojnomo pridjevskom sufiksu (koji u ženskom rodu glasi -ja), ponovo se susrećemo s preobrazbom pridjeva u imenicu nakon gubljenja imeničkoga dijela dvočlane sintagme kao što je npr. *Stipanja fešta*. Ta je tvrdnja u potpunosti točna sa stajališta etimologije. Međutim, s današnjega stajališta tvorbe riječi u čakavskom narječju, i ta blagdanska imena valja smatrati tvorbeno motiviranima, tj. izvedenicama sufiksom -ja jer je npr. ime *Stipanja* moguće izraziti preoblikom 'blagdan sv. Stipana', a ime *Katarinja* preoblikom 'blagdan svete Katarine'. Zato i Stjepan Babić u svojoj *Tvorbi riječi* izvodi blagdanska imena *Īvānje*, *Mārtīnje*, *Stjēpanje*, *Šimunje* u standardnom jeziku sufiksom -je¹⁵.

Oblik *Ivānje* sa sufiksom -je iz govora Novoga Sela u Slovačkoj nije srednjega roda nego je tu riječ o množinskom obliku sufiksa -ja, tj. o množinskom obliku ženskoga roda koji je uobičajen u tom govoru. U srednjočakavskim govorima Poljanaca u sjevernom Gradišću, uz osnove s brzim akcentom dolazi sufiks -jā; npr. *Jivānjā* (Co, Kl, Ci, Tr) ili *Martīnjā* (Kl). Sufiks -ja ponekad dolazi i na skraćene osnove, ponajprije u višesložnih imena, npr. *Mijolja* (Ošt), *Miholja* (Og), *Miholja* (Ošlj, VI), *Mihuolja* (VB, Ge, Fi, Mj, Ot, Ci), *Mihuolja* (Č) itd.

Prema navodima V. Putanca, leksikograf P. Vitezović zabilježio je sufiks -inja za tvorbu blagdanskih imena tipa *Lukinja*, *Mikulinja*, *Tominja* i sl.¹⁶ Etimološki promatrano, blagdanska imena toga tipa izvedena su drugotnom sufiksacijom jer je npr. pridjevskoj izvedenici *Lukin* (< *Luka*) dodan još sufiks -ja. Međutim, i sa stajališta tvorbe riječi ta imena također valja smatrati izvedenicama sufiksom -ja jer je moguća preoblika 'Lukin blagdan', 'Tomin blagdan' i sl. Naime, u čakav-

¹⁴ *Senjski zbornik* 18, Senj 1991, str. 131. O tome vidi još: Stjepko Težak, O gramatičkom rodu sanktorema, *Zbornik u čast Petru Skoku*, Zagreb 1985, str. 491–495; i Petar Skok, *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 1, Zagreb 1971, str. 737.

¹⁵ Vidi Babić, isto, str. 132; i Valentin Putanec, Refleksi starodalmatoromanskog pridjeva SANCTUS u onomastici obalne Hrvatske, *Slovo* 13, Zagreb 1963, str. 169, bilješka 112.

¹⁶ Valentin Putanec: Pavao Vitezović (1652–1713) kao onomastičar, *Rasprave Instituta za jezik JAZU* 1, Zagreb 1968, str. 52.

skom narječju danas se rabe brojna blagdanska imena toga tipa, npr. *Andrīnja* (Du, i to od hipokoristične osnove), *Barbarīnja* (Kr), *Jāndrinja* ('Jandrin svietak' Kl), *Jandrīnja* (Pi, Fr, Fi, Mj), *Kūzminja* (VI), *Lovrīnja* ('Lovrin blavdan' Kali na Ugljanu, Ošlj, VI), *Mikūlinja* (Pi), *Mikulīnja* (Fr, DP, VB, Šu, Ge, Fi, Mj), *Tōminja* (DV, RV 217, Č), *Uršulīnja* (Fr). U srednjočakavskim govorima Poljanaca, opet se ostvaruje sufiks *-jā*, npr. *Mikūlinjā* (Kl).

Blagdanska imena tipa *Jelenjina* također su etimološki gledano izvedena drugotnom sufiksacijom, ali zbog današnje preoblike 'blagdan sv. Jelene', sa stajališta tvorbe riječi to je ime izvedeno sufiksom *-jina*, npr. *Jelenjīna* (Vo 113), *Katarīnjina* (SV, Du, Do, Nj, Ga, Kr), *Magdalēnjina* (Du). Navedeni primjeri ukazuju na pojavnost toga sufiksa u govorima srednjočakavskog i jugozapadnog istarskog dijalekta.

Etimološki gledano složen je i sufiks *-jeva* u blagdanskom imenu *Mekūljeva* (Č) za blagdan sv. Nikole (*Mekula* > *Mekulj* > *Mekuljeva*). Već je Vitezović zabilježio taj sufiks kao jedinstven pri tvorbi blagdanskih imena,¹⁷ a i danas zbog najprikladnije preoblike 'blagdan sv. Mekule' smatramo to blagdansko ime izvedeno sufiksom *-jeva*.

Više je blagdanskih imena izvedeno sufiksom *-ica*. Stjepan Babić u svojoj *Tvorbi riječi* tumači blagdansko ime *Cvjetnica* preoblikom 'Cvjetna nedjelja' pa ga stoga izvodi sufiksom *-ica*.¹⁸ Isto vrijedi i za čakavsko narječje, naravno s preoblikama na pojedinom mjesnom govoru: *Cvītница* (Vi), *Cvītñica* (RV 35, Tk, Se), *Cvītница* (Ošt), *Cvītñica* (Tro 48),¹⁹ *Cvīt'nica* (Novo Selo u Slovačkoj). Istim se sufiksom izvode i druge leksičke inačice toga blagdanskog imena u čakavskom narječju, npr. *Pālmenica* (RS 236), *Ūličnica* (Ce, SPŠ, Bre²⁰ 220), *Ūličnica* (Paz). Posljednja dva primjera (oba iz Istre) jasno nam pokazuju da blagdanska imena u čakavskom narječju valja motriti na razini toga narječja, odnosno pojedinih mjesnih govora kad se radi o tvorbi riječi. Naime, neka su blagdanska imena nemotivirana sa stajališta standardnoga jezika, ali ne i na razini čakavskoga narječja. Npr. blagdansko ime *Uličnica* sa stajališta standardnoga jezika je tvorbeno

¹⁷ Putanec, isto.

¹⁸ Babić, isto, str. 153.

¹⁹ Kratica Tro odnosi se na *Rječnik trogirskog čakavskog govora* (Trogir 1994) Duška Geića i Mirka Slade Šilovića.

²⁰ Kratica Bre odnosi se na mjesto Brest u Istri čija je blagdanska imena zabilježio Jakov Mikač u radu *Godišnji običaji* (Brest u Istri), *Zbornik za narodni život i običaje* 29, sv. 1, Zagreb 1933.

Građa iz svih ostalih mjesta (prema popisu ojkonomnih kratica priloženom na kraju teksta) prikupljena je terenskim istraživanjem. Pritom je građu iz Grobnika zabilježila prof. dr. Iva Lukežić, iz svih krčkih govora prof. dr. Marija Turk, a iz Ceranščine prof. Orijana Matika. Svima im ovom prigodom najsrdačnije zahvaljujem. Građu iz svih ostalih mjesnih govora prikupila sam osobnim terenskim istraživanjem.

nemotivirano jer se pridjev *ulični*, *-a* u književnom jeziku odnosi na imenicu *ulica*. Međutim, dokle god u pojedinim govorima srednjočakavskoga, sjevernočakavskoga i buzetskoga dijalekta čakavskoga narječja bude postojala riječ *ulika* u značenju ‘maslina’, a time i pridjev *ulični* u značenju ‘maslini’, dotle će i ime *Uličnica* u tom narječju biti tvorbeno motivirano. Dokaz tome jest i ime *Ūličnā nedija* (Gr).

Za blagdan Gospe od Krunice također se rabe imena izvedena sufiksom *-ica*, npr. *Ruzàrica* (Vi), *Luzarica* (Tk, Ošlj, RS 170). Imena toga tipa najčešće su izvedena iz skraćene osnove, kao npr. u saljskom govoru gdje se za krunicu rabi naziv *luzârij* (RS 170), a ne *luzar* kao u nekim drugim govorima, npr. u Novalji na Pagu gdje se rabi ime *Gospe od Luzara* (No 133).

Inače je u tvorbi blagdanskih imena sufiks *-ica* znatno više zastupljen u čakavskom narječju nego u standardnom jeziku, npr. *Kârmenica* (VI), *Kârmenica* (Ce) s preoblikom ‘Majka Božja od Karmena’,²¹ *Marčenica* (No 129) i *Mârčenica* (SPŠ) s preoblikom ‘Sveta Marija Marčena’,²² *Pepêlnica* (DV) s preoblikom ‘pepelna srida’, odnosno *Pepêlnica* (Tk, Se, Banj, Og), *Pepiêlnica* (Kali na Ugljanu, Ošt, Fr), *Pepelnica* (Paz), *Popelnica* s preoblikom ‘popelna srida’ (Or 330), *Vazmenica* s preoblikom ‘vazmena nedilja’ (RV 229), *Žiêtvenica* (NS), tj. ‘Žiêtvena Marija’. Inače se ime *Marija Žiêtvena*²³ rabi u Hrvatskom Jandrofu u Slovačkoj, a to selo, kao i Novo Selo u Gradišću, pripada gradišćanskohrvatskoj skupini poznatoj pod imenom Hati čiji govor pripada srednjočakavskom dijalektu.

Množinski lik *-ice* vrlo je rijedak u tvorbi blagdanskih imena u čakavskom narječju, npr. u južnočakavskom dijalektu: *Mâterice* (Vi) s preoblikom ‘predzadnja adventska nedilja posvećena materan’, *Ōčice* (Vi), tj. ‘zadnja adventska nedilja posvećena očeviman’. Taj se sufiks može sresti i pri tvorbi blagdanskih imena u srednjočakavskom dijalektu, npr. u govoru Novoga Sela u Slovačkoj ime *Dušice* s preoblikom ‘Dušni dan’.

Sufiks *-nica* ostvaruje se samo u imenu blagdana Svijećnice,²⁴ npr. *Svêt'nica* (Paz), *Svît'nica* (Fr, Mu, DP, L, MB, VB, Šu, Ge, Mj, Pl, Pr, Ž, U, Ka, Baj, Paj, Ot, Co, Kl, Ci, NS, HJ, Č). Navedeni primjeri pokazuju nazočnost toga sufiksa u srednjočakavskom i sjevernočakavskom dijalektu. Teže je naći primjere u južnočakavskom dijalektu jer se u govorima toga dijalekta uglavnom rabe različite fonološke inačice romanizma *Kandelora*.

²¹ U brojnim se govorima i realizira takvo ime, npr. *Gōspè od Kârmena* (Tk).

²² U nekim se govorima i realizira ime *Gospojâ Mârčena* (npr. Om).

²³ To se ime odnosi na blagdan Pohoda BDM Elizabeti, koji se u tim selima slavi 2. srpnja, tj. u vrijeme žetve u tim krajevima.

²⁴ Vidi Babić, isto, str. 158 i 160.

Pri određivanju tvorbenoga sufiksa imena pete korizmene nedjelje Glušnice, postoje stanovite poteškoće. Naime, to se ime može izraziti preoblikom 'gluha nedjelja' i 'glušna nedjelja'. Prema prvoj bi preoblici ime bilo izvedeno sufiksom *-nica* uz promjenu *h – š*, a prema drugoj sufiksom *-ica*. Kako za obje preobliske postoje potvrde u mjesnim govorima, oba tvorbenoga sufiksa valja uzeti u obzir. Stoga npr. u Starom Gradu na Hvaru, gdje se usporedno rabe imena *Glušnica* i *Glühō nedija*, te u Vinišćima gdje se rabe imena *Glušnica* i *Glūha nēdilja* valja pretpostaviti sufiks *-nica*. Pri tvorbi tog imena rabi se i sufiks *-ćica* u inačici *Glúšćica* (Tro 76) s preoblikom 'gluva nedija' uz promjenu *v – š*.

U imenima *Cvičnjica* (DV) za blagdan Cvjetnice i *Svit'njica* (Gr, Tr, Pan, BS) ostvaruje se sufiks *-njica*.

Sufiksom *-ka* izvedeno je ime *Maslinka* (Ošlj), odnosno *Mâslinka* (VI) s preoblikom 'nedilja kada se blagoslivlju kitice masline'.

Sufiksom *-ak* izvedeno je ime *Badnjak* koje se može izraziti preoblikom 'badnji dan', npr. *Bâdnjak* (Banj, Fr, Fi, L, MB, VB, Baj, NS), odnosno *Bôdnjak* (J) s preoblikom 'bodnji don'. Čestotnost sufiksa *-ak* u govorima južnočakavskoga dijalekta nije velika jer se najčešće rabe različite fonološke inačice dvočlanog imena *Badnji dan*.

Množinskim sufiksom *-āki* izvodi se skupno ime za blagdane sv. Bonifacija, Servacija i Pankracija, i to iz pridjevskih skraćenih osnova što završavaju na palatal, npr. *Smrzljāki* (Kl, NS) s preoblikom 'smrzljivi dani'. Još se češće to blagdansko ime izvodi sufiksom *-jāki* iz pridjevskih i glagolskih osnova na *-n*, npr. *Ledenjāki* (Oš, DP, R, Ž) s preoblikom 'ledeni dani', *Smrznjāki* (VB, Fi) s preoblikom 'dani kada naglo smrzne'. Za to se skupno blagdansko ime rabi i izvedenica množinskim sufiksom *-ci* (prema singularnom *-ac*) iz pridjevskih osnova na neslogovno *u* (<*v*), npr. *Smrzūyci* (Fr) s preoblikom 'smrzivi dani' s promjenom *v – y*. Sufiksi *-aki* i *-jaki* karakteristični su za srednjočakavski dijalekt, dok se sufiks *-ci* može susresti i u južnočakavskom dijalektu, i to pri izvođenju blagdanskih imena složenom sufiksalsnom tvorbom, npr. za zajedničko ime blagdana sv. Fabijana i Sebastijana koje glasi *Sridòzīmci* (DV, Vi) s preoblikom 'sveci srid zime'. U tom su imenu prijedlog i imenička osnova povezani spojnikom *o*.

Od sraslica su u čakavskom narječju najčešće pridjevsko-imeničke, npr. *Jūrjevdon*,²⁵ *Bānjavečer* (RV 21; Kali na Ugljanu). Sraslice toga tipa s fonološkim inačicama imenice *dan* karakteristične su za južnočakavski dijalekt, a ostale sraslice tog tipa uobičajene su i u drugim dijalektima, npr. u srednjočakavskom. U gradišćanskohrvatskim srednjočakavskim govorima, u kojima se rabi pridjevna zamjenica *si* (<*v̄si*) česta je sraslica *Sisveti* u različitim inačicama,

²⁵ Primjer je iz Brusja na Hvaru, a zabilježen je u *Čakavisches-deutsches Lexikonu*, knj. 1 (Köln-Wien 1979) Mate Hraste i Petra Šimunovića, str. 386.

npr. *Sisvižeti* (Fr, DP), *Sisvižeti* (R), *Sisvižeti* (Co, Kl), premda je se može susresti i u govorima u kojima je izgubljena tvorbeno motiviranost, jer je zamjenica *si* potisnuta iz uporabe kao samostalna riječ, pa se danas rabi inačica *svi*.

Pojedina se blagdanska imena sastoje od sveze dviju ili više riječi, pa u tom slučaju možemo govoriti o dvočlanim, odnosno višečlanim imenima. Za razliku od višečlanih imena kojih je znatno manje, npr. *Kraljica Svižeti Očenāše* (Kl), dvočlana su imena srazmjerno česta, npr. *Nuôvo ližeto* (NS), *Obrāt'anje Pāula* (Fr), *Čřna nedřija* (Fr), *Veliki pižetak* (NS) itd. Takav naćim nominacija pripada tzv. sintaktićko-semantićkoj tvorbi i ne smatra se pravom tvorbom rijeći.²⁶

U korpusu pućkih blagdanskih imena znatan je broj i onih koja su, sa stajališta suvremene tvorbe rijeći, potpuno tvorbeno nemotivirana, barem na današnjoj sinkronijskoj razini, npr. ime *Otāva* (Or 313) za blagdan Bijeje nedjelje, *Sēnca* (Paz) i *Sēnsa* (Sv) za blagdan Spasova, *Porćunkula* (Pi) i *Rřm* (Paz) za blagdan Gospe od Anđela itd.

Na temelju postojećega korpusa čakavskih blagdanskih imena, može se zaključiti da među tvorbeno motiviranim imenima najveći dio nastaje sufiksalsnom tvorbom, dok ih znatno manji dio nastaje složenom sufiksalsnom tvorbom ili pak sraščivanjem.

OJKONIMNE KRATICE KOJE SE NE NAVODE U BILJEŠKAMA

Baj	Bajngrob (Weingraben) (srednje Gradišće u Austriji, Gornjopuljanski kotar)
Banj	Banjol (otok Rab)
BS	Bielo Selo (Pama) (sjeverno Gradišće, Niuzaljski kotar)
Ce	Ceransćina (područje u središnjoj Istri)
Ci	Cindrof (Siegendorf im Burgenland) (sjeverno Gradišće, Źeljezanski kotar)
Co	Cogrštof (Zagersdorf) (sjeverno Gradišće, Źeljezanski kotar)
Č	Čunovo (Slovaćka)
Do	Dobrinj (otok Krk)
DP	Dolnja Pulja (Unterpullendorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Du	Dubašnica (otok Krk)
DV	otok Drvenik Veli
Fi	Filež (Nikitsch) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Fr	Frakanava (Frankenau) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Ga	Garica (otok Krk)
Ge	Gerištof (Kroatisch Geresdorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Gr	Grobnik

²⁶ Vidi Babić, isto, str. 37.

HJ	Hrvatski Jandrof (Jarovce) (Slovačka)
I	Ivanci (zaselak sela Zagorja kod Ogulina)
J	Jelsa (otok Hvar)
Ka	Kalištrof (Kaisersdorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Kal	Kali (otok Ugljan)
Kl	Klimpuh (Klingenbach) (sjeverno Gradišće, Željezanski kotar)
Kr	Krk (otok Krk)
L	Longitolj (Langental) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
MB	Mali Borištof (Kleinwarasdorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Mj	Mjenovo (Kroatisch Minihof) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Mu	Mučindrof (Grossmutschen) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
NS	Novo Selo (Neudorf bei Parndorf) (sjeverno Gradišće, Niuzaljski kotar)
Nj	Njivice (otok Krk)
Og	Ogulin
Om	Omišalj (otok Krk)
Ošlj	otok Ošljak
Ošt	Oštarije
Ot	Otava (Antau) (sjeverno Gradišće, Matrštofski kotar)
Paj	Pajngrt (Baumgarten im Burgenland) (sjeverno Gradišće, Matrštofski kotar)
Pan	Pandrof (Parndorf) (sjeverno gradišće, Niuzaljski kotar)
Paz	Pazin
Pi	Pinkovac (Güttenbach) (južno Gradišće, Novogradski kotar)
Pl	Plajgor (Olmód) (Mađarska)
Pr	Prisika (Peresznye) (Mađarska)
R	Rasporak (Drassburg) (sjeverno Gradišće, Matrštofski kotar)
Se	otok Sestrunj
SG	Stari Grad (otok Hvar)
SPŠ	Sveti Petar u Šumi (središnja Istra)
SV	Sveti Vid (otok Krk)
Sv	Svirče (otok Hvar)
Šo	potručje Šotovento (otok Krk)
Šu	Šuševo (Nebersdorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
Tk	Tkon (otok Pašman)
Tr	Trajštof (Trausdorf an der Wulka) (sjeverno Gradišće, Željezanski kotar)
U	Unda (Und) (Mađarska)
VB	Veliki Borištof (Grosswarasdorf) (srednje Gradišće, Gornjopuljanski kotar)
VI	Veli Iž (otok Iž)
Vi	Vinišća (kod Trogira)
Ž	Židan (Horvátzsidány) (Mađarska)

NECITIRANA LITERATURA

- Babić, Stjepan: Sinkronija i dijakronija u tvorbi riječi. *Jezik* 37/1, Zagreb 1989, str. 1–9.
- Lukežić, Iva: *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*. Rijeka 1990, 126. str.
- Newekowsky, Gerhard: *Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete*. Wien 1978, 376 str.
- Vranić, Silvana: Za dijalekatnu kartu čakavskih ikavsko-ekavskih govora u Istri. *Riječ* 1–2, Rijeka 1995, str. 71–82.

From the formation of Čakavian holiday names

Summary

The analysis of Čakavian holiday names in about 70 different Čakavian local speeches establishes the rules for the formation of holiday names. These rules are established according to the most frequent examples of formative variants. An emphasis is put on the synchronic approach to the creation of the names.